

SOCIALNO RAZLIKOVANJE IN RAZSLOJEVANJE

socialno razlikovanje

S pojmom socialno razlikovanje označujemo celovitost socialnih razlik, ki nastajajo med ljudmi v procesu ustvarjanja in delitve materialnih in duhovnih dobrin. Te razlike se kažejo v različni sposobnosti in možnosti ustvarjanja materialnih in duhovnih dobrin, v različni udeležbi posameznikov v dohodku, v različnih oblikah in obsegu premoženja, možnosti in načinih zadovoljevanja človekovih potreb ter različnem družbenem položaju ljudi.

Temeljni objektivni izvori socialnih razlik so:

- a) delitev dela: različen položaj posameznih dejavnosti v procesih celotne reprodukcije
- b) različne fizične in psihične lastnosti posameznika
- c) dejavniki ki določajo nosilce gospodarjenja in s tem razpolagajo s pogoji, sredstvi in rezultati dela, vplivajo na razporeditev moči odločanja
- d) različne možnosti posameznih kategorij prebivalstva pri porabi dobrin, ki se financirajo iz raznih oblik porabe, predvsem državnih
- e) zasebna lastnina in sistemi njenega delovanja
- f) sistem vrednot in sankcij

če se socialne razlike v istih socialnih skupinah dalj časa ponavljajo ali celo povečujejo postane socialno razlikovanje podlaga socialni razslojenosti. Takšna razslojenost pa ni več samo posledica razlik in nasprotij med ljudmi, temveč je tudi razlika v njihovih socialnih interesih, torej v njihovem prizadevanju za stalno, ugodno udeležbo v delitvi družbenih dobrin in družbene moči.

SOCIALNO RAZLIKOVANJE-športna vzgoja, šport in športna rekreacija

Pri ugotavljanju psihosomatskega statusa človeka-športnika imajo različne dimenzije, ki so odgovorne za socialno razlikovanje pomembno vlogo.

Socialni položaj posameznikov lahko vpliva na neke dimenzije psihosomatskega statusa npr. motorične, funkcionalne, intelektualne in druge psihične sposobnosti

Socialni položaj vpliva tudi na motivacijsko strukturo in sistem vrednot <mikrosocialni status> položaj posameznika v raznih skupinah, prav tako pa vpliva tudi na zdravstveni status .

Nujno pa je tudi poznavanje vplivov socialnega razlikovanja na športno aktivnost ljudi za konceptualizacijo družbene politike na področju športa. Pri tem pa je nujno pridobiti odgovore na sledeča vprašanja:

- pri katerem nivoju materialnih možnosti in kakšna je socialna klima, ko se posameznik začne ukvarjati s športom
- koliko dajejo ljudje, iz različnih položajev, za šport
- s katerimi športnimi dejavnostmi se ukvarjajo ljudje različnih položajev
- ali šport združuje, razdružuje, ljudi različnih socialnih položajev
- kje, na kakšen način se ljudje različnih slojev ukvarjajo s športom
- ali so socialne razlike med pasivnimi in aktivnimi udeleženci v športu

NEKAJ REZULTATOV RAZISKAV SOCIOLOGOV GLEDE RAZLIKOVANJA

- skozi zgodovinsko projekcijo je možno ugotoviti da so posameznih športni predstavljali za posamezne sloje sredstvo razslojevanja kot tudi statusni simbol
- višji sloji so celo s pravnimi sredstvi čuvali posamezne športe ali način ukvarjanja z njim, kot slojevski privilegij <npr. plemstvo je čuvalo lov in jahanje>
- razvijajoče se meščanstvo je poskušalo s prevzemanjem statusnih simbolov plemstva prikazati svoj vse večji družbeni vpliv <tipični kmečki upori so bili npr. metanje kamna z ramena, borba s palicami...>
- šport praviloma utrjuje obstoječo socialno razlikovanje in razslojevanje. Posameznik ki se ukvarja s športom tipičnim za sloj, prihaja v kontakt s posamezniki istega sloja. Šport se pojavlja kot pomemben dejavnik socializacije znotraj slojev
- socialno razlikovanje in razslojevanje sta v največji meri dogovorna za dejstvo da športne dejavnosti niso enakomerno distribuirane po vse socialnih kriterijih
- obstaja tudi značilna razlika med pasivnimi in aktivnimi udeleženci v športu glede na njihov socialni položaj. Med pasivnimi (gledalci) je največji del tistih, ki jim je to edina oblika kulture, prav tako pa je zanimivo, da je socialni položaj na eni strani tudi odgovoren da so nekateri posamezniki v določenih športih samo gledalci, ker pač niso finančno ali kakorkoli drugače sposobni, drugi pa se aktivno ukvarjajo s športom
- kolikor je nek šport mlajši, toliko višji je običajno njegov statusni položaj, ker socialne grupacije takoj odvržejo simbole, katere pričnejo prisvajati nižje grupacije
- profesionalni športnik ima določen socialni položaj glede na šport s katerim se ukvarja in glede na mesto, ki ga ima v tem športu
- v šoli s socialno razlikovanje zelo drastično kaže, tako glede na tip šole, odnos do športne vzgoje, možnosti za športno dejavnosti <npr. šola prireja smučarski tečaj, kar samo še povečuje propad med tistimi ki imajo opremo za smučanje in tistimi ki je nimajo

SOCIALNO RAZLIKOVANJE PREDVSEM RAZSLOJEVANJE STA V PREVELIKI MERI ODGOVORNA ALIS E BO NEKDO UKVARJAL S ŠPORTOM ALI NE.

FENOMENSK MODEL SOCIALNE STRATIFIKACIJE. selekcija spremenljivk

Vzorec spremenljivk za večino spremenljivk v raziskavah je bil narejen na osnovi teoretičnega modela za raziskovanje socialne stratifikacije. Gre za empirični model, ki opisuje in analizira hipotetične zveze med hipotetičnimi stratifikacijskimi spremenljivkami. Ta model so razvili sodelavci univerze v Ljubljani pod vodstvom S. Sakdise.

Stratifikacijski sistem sestavljajo trije subsistemi:

- socializacijski subsistem <je definiran ki pripravlja posameznika ali skupino za prevzem vlog v institucionalnem redu družbe>
- institucijski subsistem <kaže, položaj ki ga posamezniki zavzemajo na dimenzijah profesionalne, politične in ekonomske moči>
- sankcijski subsistem < definiran kot sankcioniranje zavzemanja položaja posameznikov v socializacijskem in institucionalnem redu družbe

znotraj sistemov in med sistemi delujejo regulatorji, to so tisti družabni mehanizmi, ki regulirajo medsebojne položaje populacije v dveh ali več subsistemih

SI
IP
PI
I
P
S
IS

KRATEK PREGLED NEKATERIH TERMINOV NA PODROČJU SOCIALNE STRATIFIKACIJE

Vsem pomembnejšim stratifikacijskim teorijam je skupna trditev, da je družba pa tudi večja družbena skupina sestavljena iz različnih slojev (stratumov), ker družba popolne enakosti nikdar ni obstajala. To je slojevitost, ki jo nazivamo s tehničnim nazivom stratifikacija je dejstvo vsake družbe.

Posamezne teorije se razlikujejo po kriterijih, kateri delijo prebivalstvo v posamezne stratumе. Kriteriji so:

- poreklo
- premoženjsko stanje
- religija
- rasa
- višina dohodka
- poklic
- izvor dohodka
- življenjski stil
- mesto prebivališča
- starost, spol, izobrazba
- delovno mesto, pomen dela, funkcionalna uspešnost

razumljivo je da nekatere kriterije lahko posameznik zadovoljuje brez svoje volje, skratka dani so mu že ob rojstvu, na osnovi tega govorimo o pasivnem (pripisanem ascribed statusu) in aktivnem (pridobljenem achieved status) posameznika ali skupine.

SOCIALNA MOBILNOSTI-možnost spremembe položaja v strukturalni mreži dane družbe ali posameznega njenega segmenta

Glede na kriterije, ki jih posamezne teorije jemljejo za uvrščanje ljudi v posamezne statume se družbeni položaj odreja takole: družbeni položaj status posameznika kot mesto ki ga posameznik zavzema v družbeni strukturi.

Družbeni status pa ni samo sociološko teoretski pojem, vendar tudi socialno vrednostni.

Da lahko razumemo stratifikacijske probleme, je pomembno tudi vprašanje diferenciacije prebivalstva glede na stratifikacijske dimenzije. Veliko jih meni da obstaja dvojna diferenciacija prebivalstva:

- diferenciacija glede na stratifikacijske dimenzije
- diferenciacija vzdolž posamezne stratifikacijske dimenzije

zaradi pomena športa ki mu je možno dati vsaj pri mladih, primerne vrednote in izkušnje za realno življenje, je vredno šport uvrstiti v tisto kategorijo dejavnosti, ki zahteva in potrebuje prednost otrok iz socialno različno profiliranih družin.

SKUPINSKA DINAMIKA

RAZVOJ IN NASTANEK MALIH SKUPIN

Človek kot družbeno bitje se povezuje v različne skupine, vzrok za to so, človekove potrebe, naj bodo biološke ali socialne, primarne ali sekundarne, eksistenčne ali nadeksistenčne

V skupini, ljudje in človek zadovoljijo neko potrebo, ker je v skupini lažje ali pa ker je sami ne morejo zadovoljiti

Človek pa se ne zadovolji samo z zadovoljitvijo tistih potreb, ki mu nudijo zgolj preživetje, vedno ga narava življenja žene k novim potrebam. Človek je že ob rojstvu, zaradi biološke nesamostojnosti, vezan na skupino, od katere s procesi socializacije prevzame obnašanje, govorjenje, navade, kulturo, obveznosti...

Današnja družbo karaktezira bogastvo različnih specializirani skupin, ki zadovoljujejo nove in številčnejše potrebe ljudi. Med mnogimi skupinami so tudi skupine na področju športa. Narava teh skupin je različna, glede na to katere potrebe primarno zadovoljujejo: vzgojne, tekmovalne, rekreativne...

Uvrstitev skupine na področju športa v zgolj rekreativne skupine, pomeni zožanje njihovih funkcij.

Sociologija športa, kot posebna sociologija, preučuje družbene skupine na področju športne kulture, njihove specifične značilnosti, odnose v njih in odnose do večjih družbenih skupin.

Preučevanje skupinske dinamike je v svetu in še posebej pri nas zelo mlado. Mali skupine so začeli preučevati, zaradi spoznanja pomembnosti malih skupin v življenju posameznika in družbe (najprej so začeli proučevati posadke avionov, skupine komandosov ..)

ZNAČILNOSTI SKUPINE

Šport predstavlja del sistema institucionalnih družbenih aktivnosti cele države. V športni organizacija mora posameznik razumeti določene relativno stabilne in dane vzorce obnašanja, ki obstajajo v športni ekipi. Pogosto je tudi to pogoj, da ga skupina sprejme, vendar z vedenjem kakršnega zahteva skupina. S tem pa tudi on kaže skupinsko pripadnost. Tako obstaja dinamičen proces v katerem vsaka skupina glede na pogoje od zunaj in pogoje od znotraj, menja svoje vzorce obnašanja in vrednotenja, s tem pa medsebojne odnose.

Vsaka športna ekipa ima tudi svojo preteklost, zgrajeno iz generacije igralcev, trenerjev in uprave. Ekipa ima tudi simbole, običaje, odraz družbenih odnosov preteklosti in sedanosti v vsaki družbeni skupnosti. Če skupina ni sposobna oceniti in regulirati določene tolerance, je velika verjetnost da bo doživela neuspeh ali propad

Vsaka športna skupina ima svoje specifične vzorce obnašanja, odnose in procese, kateri pa jo tudi karakterizirajo.

Skupina v katero se posameznik vključuje naj bi bila kohezivna, strukturirana in gibljiva tvorba množice ljudi, ki pri tem stopajo v različne medsebojne odnose in ustvarjajo elemente skupne kulture.

K.Lewin, je prvi uporabil izraz kohezivnost (skupinska povezanost), in jo je opredelil kot silo ki deluje med člani ekipe, ki pa se deli na silo ki veže posameznike in hkrati žene iz ekipe.

Strukturni model skupinskih odnosov v športnem klubu

| RELACIJE | | | |
|----------|--------|---------|---------|
| igralci | trener | vodstvo | Javnost |

Teorija povezovanja, dobri medsebojno odnosi igralcev, dajejo na tekmovalnem področju boljše rezultate. Za doseganje uspehov na športnem področju je pomembna socialna integracija med igralci in klubom, trenerjem in upravo. Vendar kljub temu obstaja določena stopnja variabilnosti v obnašanju posameznikov. Večja je variabilnost, večja je entropija, večja je možnost-nevarnost, da skupina preneha obstajati.

ŠPORTNA EKIPA KOT SOCIALNI SISTEM

Vsaka skupina (športna ekipa) predstavlja v socialnem smislu en sistem. Vsak sistem pa ne more obstajati kot vase zaprt sistem, s svojimi zakonitostmi, odnosi znotraj sebe, ampak je pod vplivom okolja. Okolje oddaja informacije, ki jih sistem sprejema in po svoje tudi na nje reagira. Vse informacije se lahko kažejo kot pozitivne ali negativne, kar vpliva na njeno strukturo.

O socialnem sistemu govorimo takrat kadar je v interakciji med dvema človekoma ali več ljudmi, ali med skupinami, dosežena določena stabilnost v obnašanju.

Organizacija predstavlja sistem formaliziranih, urejenih in koordiniranih dejavnosti med posamezniki ali skupinami, zato vsaka organizacija predstavlja socialni sistem, vsak socialni sistem pa ni še organizacija.

ELEMENTI KI SESTAVLJAJO SOCIALNI SISTEM SO:

- vhod

vhod v sistemu predstavljajo materiali, informacije, aktivnost igralcev. Pri športni ekipi pa je vhod predvsem aktivnost igralcev, trenerja, vodstva kluba

- transformacijski procesi

v vsakem sistemu se nekaj dogaja, ekipe tekmujejo, trenirajo

- rezultat

transformacijski procesi morajo dati en rezultat, v športu je to uspeh na tekmovanju

- ciklus dogodkov

v sistemu mora biti takšen vzorec obnašanja in kulture da se lahko celoten proces ponovi

- entropija sistema

vsak socialni sistem ima večji input kot output, kar pomeni da se del predelanega materiala in energije v procesu izgubi

- povratna informacija

vsak sistem dobiva o svojem delovanju informacije iz okolja. Povratna informacija je delovanje sprejete informacije na sistem, na osnovi katere ekipe same sebe popravljajo, izboljšujejo.

- Homeostaza

- Diferenciacija

V športnih ekipah gre za položaj igralcev, vodstva, uprave, odnosov, ki naj bi v svoji dinamiki omogočili čim uspešnejše delovanje sistem

- Ekvifinalnost

Socialni sistem hoče doseči cilj in to po različnih poteh.

SKUPINSKA DINAMIKA IN KLASIFIKACIJA SKUPIN

v obči teoriji skupin je znanih nekaj klasifikacijskih teorij, glede na katere se skupine klasificirajo tako, da se upošteva prisotnost ali odsotnost določenih pojavov v njih. pogosto je skupen tudi dihotomen karakter (če lastnost a nima lastnosti b)

najpomembnejši dihotomne klasifikacije skupin:

1. primarne-sekundarne skupine

- za primarne skupine je značilno, da člani skupine ocenjujejo drug drugega kot celovitost in za katere je kooperacija, socialna povezanost in privrženost pred tekmovanjem za individualne prednosti posameznika.

- v sekundarnih skupinah pa posamezniki tretirajo drug drugega samo glede na vlogo, ki jo imajo v funkcionalni aktivnosti skupine, kot nosilca določene vloge. Medsebojno tretma je relativno brezoseben

□Prednost primarnih skupin je sodelovanje, njihova slabost pa je stalna kontrola nad člani ekipe

□prednost pri sekundarnih skupinah je relativna svoboda posameznika, slabost pa možnost da se izgubi v anonimnosti množice.

2. formalne-neformalne skupine

- članih formalnih skupin en morejo v celoti zadovoljiti svojih ciljev
- neformalne skupine pa nastajajo zato, ker člani formalnih skupin ne morejo zadovoljiti v celoti svojih ciljev

lahko bi rekli da kjer je formalna skupina prej ali slej nastane tudi neformalna organizacija.

3. organizirane-neorganizirane skupine

med seboj se ločijo po tem, koliko izpolnjujejo ali ne izpolnjujejo kriterijev, ki pa so:

- specifičen cilj
- oblast
- pristopni pogoji
- ime in drugi znaki razpoznanja

4. klike-kabale

- klike so skupine znotraj skupine, ki združujejo člane predvsem po emocionalnem kriteriju pripadanja skupine in kjer je osnova intenca skupine očitati lastni položaj v svoji širši organizaciji oz.skupini
- kabale- so skupine ki sprejemajo ideje razvoja širše organizacije in jo tudi podpirajo

OBLAST IN VODSTVO

Oblast se pojavlja v vseh organiziranih skupinah. Kjer ni oblasti ni organizacije in kjer ni organizacije ni oblasti.

- oblast je vezana na položaj v skupini. Oblast je sociološki pojav in je vezan na strukturo organizacije
- vodstvo pa je vezano na posameznika. Vodstvo je socialno psihološki pojav vezan na osebne odnose članov skupine

poznamo tri bazične tipe izvrševanja oblasti

- avtorski
- demokratski
- anarhični

AVTOKRATSKI

Izvrševanja oblasti je komunikacija med vodjo in člani skupine in je enosmerna.

c

V
D

B
A

DEMOKRATSKI

Izvrševanje oblasti se centralno vodenje dopolnjuje z ustvarjalno aktivnostjo članov skupine. Komunikacija je vsestranska.

V

A
D
C
B

ANARHIČNI

Ta način nekateri imenujejo vodenje brez vodenja, ker je vloga vodje minimalna. Vodja se pogovarja o naloga, jih prenaša, vse ostalo je prepuščeno vesti in znanju posameznikov

SOCIOMETRIČNA STRUKTURA ŠPORTNIH EKIP

OSNOVNA IZHODIŠČA

Znanstvena in praktična spoznanja kažejo, da pomen odnosov in procesov v športni skupini ni zanemarljiv pri doseganju športnega izida.

Nekateri so mišljenja da je skupinska dinamika pomembna samo pri t.i. kolektivnih športih. Rezultati raziskav kažejo, da poznavanje problema skupinske dinamike povečuje uspešnost strokovnega dela in zmanjšuje možnosti za pojavljanje trenerjevih napak in težav pri delu.

Kohezivna(notranje trdno povezana) skupina je pozitivno in pomembno vplivala na posameznika, da je na tekmi presegel samega sebe, saj mu takšna skupina vlije samozavest in ga podpira. Takšna ekipa tudi vzgojno vpliva na nove člane, marsikdaj se pod njenim vplivom spremenijo nekatere lastnosti posameznikov (zmanjša se njihova anksioznost....)

Znano pa je tudi negativno vplivanje (kohezivne ekipe) na posameznika, saj se je pojavila izoliranost, grupaštvo, podcenjevanje, negativni psihični pritiski..) skratka skupina je jemala posamezniku še tisto malo samozaupanja kar ga je imel.

Mikrosociološke analize, ki jih pogosto imenujemo tudi sociometrične so danes v vrhunskem športu prej pravilo kot izjema. Subjektivne ocene trenerje o naravi odnosov in procesov v skupinah niso povsem natančne. Zato so nujne ustrezne ankete in testi, ki jih opravlja psiholog ali sociolog. Anketiranje in testiranje pa lahko vodi tudi dovolj usposobljen trener

PRISTOPI PRI PROUČEVANJU MALIH SKUPIN

Prvi se je s sociometrično metodo začel ukvarjati J.MORENO (1916), ki je postavil psihološko podlago današnje ideje koeksistence. Njegovo vodilo pri proučevanju malih skupin je bilo, da se pozitivne in negativne napetosti in občutki znotraj ene same skupine odkrijejo s pomočjo sociometrične analize odnosov.

1.

- anketna metoda: z anketiranjem tekmovalcev dobimo različne podatke, običajno pa nas zanima poklic, mesto in staž v ekipi, podatki o združevanju igralcev, razlogi ki vežejo igralcev v klub. Dobljene podatke je potrebno statistično obdelati
- tehnike skaliranja: tehnike skaliranja uporabljamo, kadar je potrebno serijo podatkov urediti v kontinuiran niz. Običajno izdelamo skale za ocene trenerjevega dela, oceno njegovega odnosa do dela, odnosa do igralcev

2. SOCIOMETRIJSKI TEST

V teoriji in praksi ločimo t.i. sociometrični analizi, to je analiza približevanja posameznika k središču ali njegovega oddaljevanja od središča skupine, dva kriterija:

- tekmovalni,funkcionalni kriterij (task orientet) sistem vprašanj in lestvic ocen, sociometričnih testov, ki jih uporabljamo v analizi
- socialni kriterij (social oriented), sistem vprašanj o odnosih v osebem življenju članov skupine

Oba kriterija sta zelo pomembna in ju pri analizi potrebno uporabljati. Pri vrhunskih tekmovalcih je nekoliko bolj poudarjen tekmovalni kriterij, pri mlajših pa socialni

Sociometrijski test mora vsebovati predvsem tri karakteristike:

1. določeno število izborov, ki se lahko menjajo v odvisnosti od velikosti testirane grupe
2. za izbor mora obstajati določen kriterij v odvisnosti od funkcionalne aktivnosti grupe
3. za vsak izbor so lahko predvidene različne stopnje preference

sociometrijski test uporabimo v primeru ko želimo ugotoviti s katerimi soigralci želi posameznik nastopati na tekmi, s katerimi ne želi nastopati....

REZULTATI DOSEDANJIH RAZISKAV V ŠPORTNIH SKUPINAH

- za večino raziskav je značilna uporaba sociometrijskih postopkov in skala cenitev Likertovega tipa, kot relativno enostavni statistični postopki obdelave rezultata
- večina raziskav je narejenih na malih vzorcih ali z malim številom spremenljivk
- za veliko število raziskav je značilno, da iščejo zvezo med kohezivnostjo skupin in uspehom v neki športni aktivnosti
- rezultati raziskovanja posameznih vrhunskih športnih ekip, ne glede na to katerim državam te ekipe pripadajo in ne glede na različne metode raziskovanja kažejo na neke skupne značilnosti

sociometrijski postopki so samo sredstvo za pomoč pri analizi športnih skupin. Najpogosteje se ugotavlja povezanost med kohezivnostjo in športnim uspehom

- funkcionalni kriterij izbora soigralcev je dominanten v vrhunskih športnih ekipah, kar pomeni da imajo pretežno v sociološkem smislu značaj sekundarnih družbenih skupin. Ti kriteriji ne pomenijo vedno izbora najboljšega posameznika, ampak igralca za katerega se predvideva, da bo ekipa z njim pridobila na uspešnosti.
- Sociometrijsko optimalne ekipe niso vedno identične s formalnimi ekipami. Njihova bistvena značilnost je medsebojno zaupanje, borbenost, elan...in glede na to lahko govorimo o formalnih in želenih ekipah
- Večji kot je zunanji pritisk, večja je notranja kohezivnost, vse dokler so ambicije in cilji posameznikov enaki

Za zgled značilnosti športne skupine in skupinskih odnosov v športnih igrah bi bilo potrebno vedeti:

- da ni vedno najuspešnejša ekipa, ki je sestavljena iz najbolj uspešnih posameznikov, ampak tista skupina športnikov, ki je v interakciji vseh svojih športnikov najbolj uspešna
- da se vsi psihološki problemi pokažejo prej ali kasneje, kot socialni in ravno obratno
- v vsaki skupini, tudi v športni delujejo določene sile, ki vplivajo na aktivnost, igralno uspešnost, vrednotenje posameznikov in celotne skupine. Te sile imajo pozitiven značaj, lahko pa so tudi negativne. tudi medsebojni konflikti lahko motivirajo ljudi za večje skupinske napore
- če želimo vplivati na posamezne igralce, sestaviti optimalno ekipo, vključiti nove igralce...je lahko analiza sociometrične strukture skupine ob ostalih kinezioloških metodah koristen in uporaben postopek

MODEL STRUKTURE KINEZIOLOŠKIH SKUPIN

Ker se večina kinezioloških dejavnosti dogaja v skupinah je poučevanje teh skupin izredno pomembno. Še posebej to velja za športne igre, kjer je uspeh posameznika odvisen od stopnje kooperacije vseh ostalih v igri sodelujočih igralcev. Doslej so v športu upoštevali telesno pripravljenost, tehnično in taktično usposobljenost, v zadnjem času pa vse bolj psihološko pripravljenost. Skupina lahko s svojim odnosom do posameznika odločilno vpliva na njegov uspeh. Tako je lahko tudi za posameznika tudi negativen dejavnik uspeha. Zelo pomemben pa je tudi zdrav tekmovalni duh v skupini, vendar je takšno ozračje težko ustvariti, še težje pa ga je vzdrževati

NASILJE V ŠPORTU

OSNOVE ČLOVEŠKEGA NASILJA

Šport je kot naravna in socialna potreba prisoten v skupnih značilnostih dosedanjih civilizacij. Nasilje je ena od stalnih značilnosti teh civilizacij. Največkrat in najpogosteje se nasilje rešuje z nasiljem. Nasilje ostaja konstanta vse dokler planetarne odnose pretresajo globoki nesporazumi oz. boji med vzhodom in zahodom, jugom in severom, ki imajo raznovrstne korenine, med katerimi se je v polpreteklem obdobju posebej sklicevalo na razredni značaj nasprotij

STOPNJEVANJE NASILJA

Skupna ugotovitev več tisoč študij na temo nasilja, pa tudi nasilja v športu, prikazuje da je njegovo stopnjevanje v zadnjih dve desetletjih vse večje. Tako narašča število obojev, število napadov na posameznike, zapostavljanje otrok, nasilje masovnih medijev še posebej televizije. Otroci se že od rojstva srečujejo z nasiljem, vzorce nasilja ki se v svetu stopnjujejo mu ponuja tv, filmi.....

VZROKI NASILJA SO:

- večina risank vsebuje 20-30 nasilnih prizorov
- vse več je prisotnih vojnih igrac
- največ zaslužka prinesejo filmi z nasilno vsebino

ko ljudje naletijo v vsakdanjem življenju na probleme jih skušajo reševati z nasiljem, mladina vse bolj sprejema te vzorce nasilja nekritično z nasiljem pa se srečujejo otroci tudi v družinah. Črni petek, imenujejo nemški raziskovalci družinskih problemov dan, ko se starši osvobajajo napetosti, nezadovoljstva in stresov nabranih med tednom. V Nemčiji so ugotovili da zaradi udarcev staršev umre več otrok, kot pa od nalezljivih boleznih. Tako pa tudi otroci vračajo, ubijajo, morijo svoje starše, učitelje, prijatelje...

v porastu so tudi socialno patološki pojavi- narkomanija, pijančevanje, potepušstvo....

Vsi se srečujemo s sindromom zaprtega kroga. Na eni strani imamo družine, ki se borijo za preživetje, njihovi otroci so prepuščeni cesti in narkomaniji...na drugi strani pa imamo starše, ki so ambiciozni, ki dajejo otrokom poživila, da bi dosegali boljše športne dosežke.

NASILJE

Nasilje in agresivnost preučujejo genetiki, nevropsihiatri, psihologi, sociologi...ustvarjeno je na desetine različnih teorij.

-R.MILLER meni da je nasilje samo fizično, in da je odveč reči fizično nasilje, ker drugega ni
-A.ETZIONI meni da je potrebno fizično nasilje drugače tretirati kot ostala nasilja, ker biti umorjen ali ustreljen, ne da žrtvi nobenega drugega izhoda in možnosti, medtem ko pri drugih oblikah nasilja je ta izbor možen.

Nasilje se lahko izraža s stvarnim ali namišljenim dejanjem, z besedami ali brez, s fizičnim delovanjem, s škodo sebi ali drugemu, z oblikami katere družba obravnava ali ne, in tam kjer žrtev ve za nasilje ali ne.

ŠPORT JE MAJHNA STIMULACIJA VOJNE

Zaskrbljujoče v športu čedalje bolj postaja vse bolj pogoste in surove oblike nasilja. Dejstvo je tudi da smo se navadili na nasilje in grobosti in igralcev, tako da to sploh ni več nasilje za nas, temveč jih smatramo kot moralno pojav v nekem športu ali panogi. Tudi sam športni jezik je vojaškega izvora: napad, zmaga, obramba, streljati, odpor, bomba....

V isti kategoriji pa je tudi politično manipuliranje s športniki na OI, kar je politična igra med posameznimi državami. Zahteve športnih funkcionarjev, gledalcev in marsikdaj tudi staršev na tekmovanjih za zmago za vsako ceno, pa četudi gre na ceno zdravja. Nastopanja poškodovanih in ne dovolj zdravih športnikov, pogosto označujemo kot herojstvo. Meddržavni, slojevski, rasni, nacionalni in drugi interesi se pojavljajo kot imperativ zmage in tudi v svojem imenu iščejo, da se šport kot kulturna vrednota spremeni v fizično in psihično težko delo.

Pojavne oblike nasilja v športu in ob njem:

- nasilje v družini: nasilje med, pred ali po tekmah
- pedagogika nasilja: motiviranje z nasilno igro, nasilni prijemi, nasilne poteze..
- stadioni- državno odobreni rezervati na nasilje
- katarza:
- nedovoljena poživila: prej pravilo kot izjema, licemerje športne birokracije posameznih držav, ki zahtevajo norme, ki jih je praviloma možno doseči zgolj z jemanjem nedovoljenih poživil
- imperativ zmage: zmaga ni vse, zmaga je edino kar velja
- altius, sitius, fortius: od kje, kako do kje, ali tudi preko trupel do rezultatov
- trening: ima v nekaterih športnih in pri posameznih trenerjih vse več razsežnosti nasilja nad zdravjem športnikov
- psihološka priprava: pojem, ki ga mnogi povezujejo s tisto različico psihičnega vzpodbujanja tekmovalcev, ki temelji predvsem na sovraštvu do nasprotnika
- mediji: mediji so velikokrat, zlasti tv, dejavniki vzpodbujanja nasilnega vedenja tekmovalcev, predvsem pa gledalcev
- politični interesi: lokalni, državni prestiži ki naj bi se izražali v športnih uspehih
- proizvajalci opreme: s svojim sponzorstvom pogosto po zakonih marketinga zahtevajo rezultate, ki načenjajo tudi zdravstveno stanje športnikov, čez njihov prag zmogljivosti
- športna oprema: posebni materiali so v nekaterih športih izjemno pomembni, seveda, če so enim na voljo, drugim ne

HULIGANIZEM

Je kot poseben primer nasilja v športu. Prisoten je na mnogih tekmah, navijači se predstavljajo v svojih udarnih obredih, z razbijanjem, suvanjem, pretepanjem...po mnenju huliganov se borijo za barve svoje države. Za svoja dejanja so si izbrali kraj-nogometne tekme, zato, kar se na stadionih pojavi največ gledalcev, pretep brez javnosti pa ni pravi pretep. Huliganistom dajejo tekme priložnost, da se pokažejo največjemu možnemu številu gledalcev, in vse to predvsem zaradi prisotnosti medijev, kar je njihov beg iz anonimnosti človeka v vsakdanjem življenju. Njihova socialna struktura zajema deviantne proletarce, nižji sloj, lastnike trgovine, sinove relativno premožnih staršev, starost do 30 let, in njihovo obnašanje ni pod vplivom alkohola.

Sama beseda Huligan pomeni izgubljenec, pretepač in ima negativen predznak. Beseda je ang.izvora, po neki nemirni irski družini Hoolligan, ki je slovela po tem, da se je rada prepirala, spore pa je reševala s pretepi oz. nasiljem.

Huligane se družijo v grupe navijačev nekega kluba, ki jih imenujemo bande.

Zanimivo je da so člani band, stari do 17-35 let, s srednjo izobrazbo in povečini vsi zaposleni.

Pripadnost skupini pomeni huliganu v resnici:

- beg iz anonimnosti
- daje mu občutek varnosti
- osrednji smisel življenja huligana pomeni biti svoboden in živeti življenje na najboljši možni način